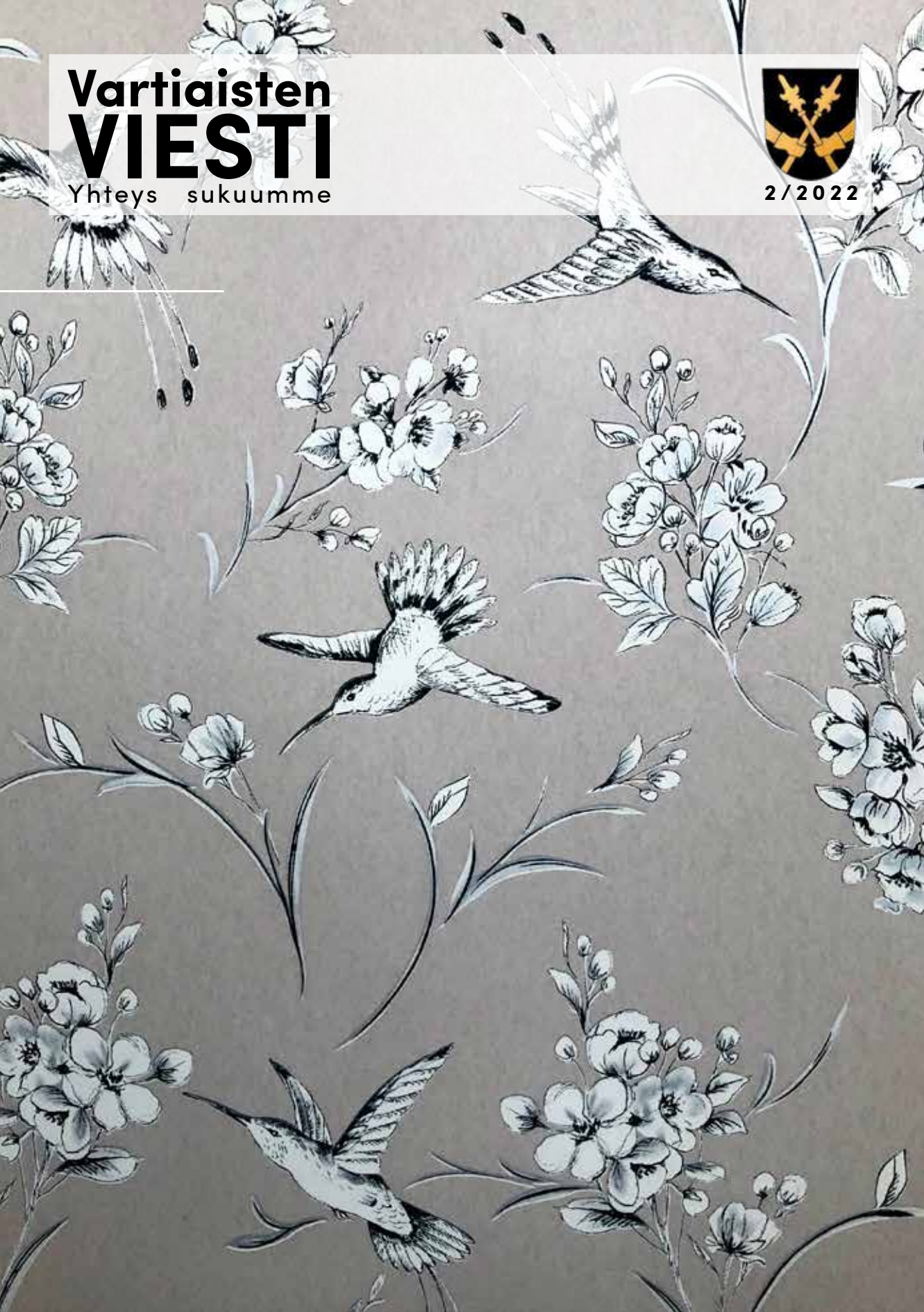

Vartiaisten VIESTI

Yhteys sukuumme

2/2022

Toimituksen palsta

Tässä numerossa:

3 Puheenjohtajan
tervehdys

4 Vuoden 2022 vuosi-
kokouksen pöytäkirja

6 Toimintakertomus 2021 ja
toimintasuunnitelma 2023

7 Valokuvia Vartiaisten
kesäpäiviltä

10 Karpaateilla hunnien
mailla, osa 2

12 DNA-sukututkimuksen
lyhyt oppimäärä

Etukannen kuva:

Viljamaan kartanon luontoaiheista tapettia.

Valokuva: Niko Vartiainen

Päätoimittajalta

Muistoja ja tietoa

Vartiaisten sukupäiviä saatiin viettää varsin miellyttävässä elokuun lämmössä ja valossa. Palaamme tässä numerossa noihin tunnelmiin eritoten kuvien muodossa. Osallistujien ikähaitari oli kiitettävä, vaikka varsinkin nuorempaa polvea lisää aina mahtuu mukaan. Vierailulla Lautalan kartanossa otettiin yhteiskuva sukupäivien osallistujista, jota on varmasti vuosia myöhemmin mukava katsella. Uskon, että samalla tavalla vuonna 1979 läsnä olleille on hauska tutkiskella tässä numerossa julkaistavaa yhteiskuva Vartiaiset ry:n 30-vuotisjuhlakäynniltä samaisessa paikassa.

Lisäksi tässä numerossa on tarjolla toinen osa Tapio Vartiaisen ansiokkaasta matkakertomuksesta Unkariin sekä Jani Koskiselta ajankohtaista, mielenkiintoista tietoa Vartiaisten eri sukuhaarojen tutkimuksesta geneettisen sukututkimuksen eli DNA-tutkimuksen keinoin.

Olen saanut ilahduttavan paljon ehdotuksia jutuista ja kirjoitustarjouksia tuleviin Vartiaisten Viestin numeroihin. Näille sivuille niitä mahtuu. Olen varma, että lehden lukijakunta ilahtuu saadessaan lukiessa juttusi sukuhaarasasi menneistä tai nykyisistä puuhista. Paljon tarinoita on kertomatta Laitelkaa viestiä tai soitelkaa, niin mietitään yhdessä.

Oikein mukavaa vuotta 2023 kaikille Vartiaisille!

Niko Vartiainen

Ohjeet jäsenmaksun maksamista varten

Huomioitahan sen, ettei Vartiaiset ry. lähetä laskuja jäsenmaksun maksamista varten, vaan ne täytyy maksaa oma-aloitteisesti.

Jäsenmaksun määrä on **40 euroa per ruokakunta**. Myös suurempi maksu on mahdollinen, jos haluat tukea sukuseuraa vapaaehtoisella avustuksella tai lisäät perheesi jäseniä 10 eurolla per henkilö yhdistyksen jäseniksi.

Jäsenmaksu maksetaan seuraavin maksutiedoin:

Saajan tilinumero:

FI78 8000 1700 060354

BIC-koodi:

DABAFIHH

Saajan koko nimi:

Vartiaiset ry

Maksun määrä:

40,00 (tai enemmän, jos haluat tukea sukuseuraa vapaaehtoisella avustuksella)

Viitenumero

Jätä tyhjäksi

Viesti

Laita tähän kenttään nimesi ja osoitteesi ja mielellään myös puhelinnumerosi ja sähköpostiosoitteesi yhteydenpitoamme varten.

Saman perheen jäseniltä jäsenmaksu on 10,00 €/hlö. Ilmoita hänen/heidän nimensä ja lisää maksu oman maksusi yhteyteen.

Puheenjohtajan tervehdys

Kohti

75-vuotisjuhlia

Minulle on kerrottu, että vuoden 2022 suvun kesäpäivistä ja vuosikokouksesta Kaavin Mäntyjärvellä jäi mukana olleille mukavat muistot.

Vuosikokous ja rantakalailta idyllisessä Viljamaan Majakartanossa, käynnit sukumme vanhimmassa kantapaikassa Muuruveden Västiniemessä ja Nilsiä vanhalla hautausmaalla esi-isiemme haudoilla sekä Vartiaisten Vaeluskiven kukittaminen Kaavin kirkon vieressä jäivät historiaan ja muistoihimme.

Kiitoksia kaikille mukana olleille sekä meitä sukutapahtumassa muistaneille Kaavin kunnan ja Räsästen sukuseuran edustajille. Samoin kiitämme vuosikokoukseen saapuneista tervehdyksistä eversti evp. Antti Vartiaista ja pormestari Juhana Vartiaista.

Sukuseuramme perustavassa kokouksessa 73 vuotta sitten professori Armas Vartiainen toteasi, että emme vielä tiedä kovinkaan paljon sukumme menneisyydestä. Tätä puutetta korjasi ansiokkaasti kouluneuvos Aarne Vartiaisen kirjoittama ja hänen ja hänen sisarensa Elsa Vartiaisen valtavan työn tuloksena syntynyt teos *Vartiaisten vaiheita 1500-luvulta lähtien*.

Kirjan sai myös presidentti Urho Kekkonen vuorineuvos, eversti Väinö Vartiaisen lähettämänä. Kiitoskirjeessään Väinö Vartiaiselle Kekkonen kirjoittaa 27.12.1962 ytimekkäästi: ”Hyvä Veli, Kiitän sinua parhaiten Vartiaisten sukukirjasta, mikä on perusteellisesti ja taitavasti kirjoitettu teos, jossa on esitetty runsaasti historiallista taustatietoa, mikä usein sukuesitelyissä unohdetaan. Todella arvokas kirja. Hyvää uutta vuotta toivottaen. Urho Kekkonen.”

Tätä kirjaa ei ole enää suvun varastossa myytävänä mutta sitä näkyy olevan saatavana netin kautta useissa antikvariaateissa.

TUTKITTAVAA RIITTÄÄ

Sukuseuramme perustamisvuodesta 1949 lähtien yksittäisten sukuhaarojen selvitystyö on edennyt paljon ja tutkimukset jatkuvat. Paljon menneisyyttämme on edelleen hämärän peitossa. Yhtenä syypanä tähän hämärään voidaan pitää Savon asuttajaksi kehuttua Ruotsin kuningasta Kustaa Vaasaa, joka kielsi

suomalaisten muinaisuuden tutkimisen. Kirkoissa julistetun määräyksen perustelu- na oli se, että aiheutuisi pahennusta, mikäli suomalaiset tuntisivat menneisyytensä. Vasta Elias Lönnroth sai kerättyä ja käveltyä kasaan Kalevalan 300 vuotta myöhemmin 1800-luvulla. Silloin ei enää oltukaan aikaisemman valloittajamme Ruotsin alamaisia.

TERVETULOJA SUUNNITTELEMAAN

Vuodelle 2024 alamme suunnitella Vartiaiset ry:n 75-vuotisjuhlia. Tapahtumaa ja siihen liittyvää historiikkaa alamme pohtia laajennetussa hallituksen kokouksessa lauantaina 14.1.2023 klo 12.00 alkaen Elemencon tiloissa osoitteessa Kirjekuorentie 1, 73600 Kaavi.

Tervetulleita ovat hallituksen jäsenien, varajäsenien ja toimintalohkojen vetäjien lisäksi kaikki muutkin, joita kiinnostaa tutustuminen sukuseuramme arkistoon. Tulkaa tutustumaan, tutkimaan ja ajattelemaan.

Vuoden 2023 vuosikokous on alustavasti ajateltu pidettäväksi la-su 19.–20.8.2023 hotelli Iso-Valkeisella Kuopiossa Räsästen sukuseuran kanssa. Lauantaina pidämme oman sukukokouksemme, kello 16.00 olisi yhteistapaaminen sukuseurojen välillä ja klo 17.00 yhteinen illanvietto sukujen kesken. Ehkä mukana ovat myös Järveläiset ja Mustoset. Sunnuntaina olisi vapaamuotoista ohjelmaa ja todennäköisesti laivaristeily.

Kiitän teitä kuluneesta vuodesta ja toivotan kaikkea hyvää vuodelle 2023. Toivon aktiivista otetta kaikilta ”virkailijoiltamme”. Velvollisuuteni on muistuttaa myös raha-asioista ja uusien jäsenien saamisesta seuraamme. Jäsenmaksujen lisäksi otamme kiitollisuudella vastaan myös rahalahjoituksia.

Antero Vartiainen
Vartiaiset ry:n puheenjohtaja

Pöytäkirja

Vartiaiset ry:n varsinainen vuosikokous 2022

Viljamaan kartano, Mäntyjärvi, Kaavi
Lauantaina 13.8.2022 klo 10.50 - 12.10

Hallituksen puheenjohtaja Antero Vartiainen avasi kokouksen.

1. Valittiin kokouksen

- puheenjohtajaksi Tapio Vartiainen
- sihteeriksi Paula Vartiainen
- pöytäkirjantarkastajiksi, jotka toimivat myös äänenlaskijoina, Paavo Vartiainen ja Eeva Vartiainen.

2. Todettiin kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Kokouskutsu on ollut luettavissa sääntöjen vaatimalla tavalla 30 vuorokautta ennen kokousaikaa 1.5.2022 ilmestyneessä Vartiasten Viestissä.

Lisäksi on kokouskutsu julkaistu Savon Sanomissa 4.8.2022 ja Koillis-Savossa 4.8.2022.

Kokoukseen osallistuivat seuraavat henkilöt:

Paavo Vartiainen
Eeva Vartiainen
Tapio Vartiainen
Niko Vartiainen
Timo Vartiainen
Raimo Laurikainen
Terttu Laurikainen
Pirkko Brax
Veikko Brax
Katri Vartiainen
Katri Ruotsalainen
Elvi Hiltunen
Annikki Sihvo
Matti Lehtinen
Saimi Lilja
Marja-Liisa Vartiainen
Elvi Mujunen
Osmo Vartiainen

Jani Vartiainen
Tuulis Vartiainen
Marja-Terttu Haikaravirta
Matti Asomäki
Antero Vartiainen
Kauko Vartiainen
Paula Vartiainen

3. Hyväksyttiin kokouksen työjärjestys

4. Tilinpäätös

Esitettiin tilikauden 1.1. - 31.12.2021 tilinpäätös (tulolaskelma ja tase, esityslistan liite), toimintakertomus (esityslistan liite) ja toiminnantarkastajan lausunto (liite 2).

Tilinpäätös osoitti 1 488,27 euroa alijäämää.

5. Tilinpäätöksen vahvistaminen

Päätettiin tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille vastuuvollisille. Vahvistettiin tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus.

6. Toimintasuunnitelma

Vahvistettiin toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio (esityslistan liite) sekä jäsenmaksun suuruus.

Jäsenmaksun suuruus säilytettiin ennallaan 40 euroa / ruokakunta.

Tässä yhteydessä kiinnitettiin huomiota maksavien ruokakuntien määrään (44) ja jaettavien lehtien lukumäärään (200 lehteä, painos 300 lehteä).

Päätettiin, että jäsenrekisteri saatetaan ajan tasalle.

7. Hallitus 2023

Päätettiin hallitukseen vuodeksi 2023 valittavien varsinaisten jäsenten ja varajäsenten lukumäärästä

Päätettiin valita varsinaisia jäseniä 5 ja varajäseniä 5.

8. Hallituksen kokoonpano 2023

Valittiin hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet sekä varajäsenet vuodelle 2023.

Puheenjohtajaksi: Antero Vartiainen
Varsinaisiksi jäseniksi: Tapio Vartiainen, Jouni Kainulainen, Pirkko Brax ja Paula Vartiainen.

Varajäseniksi: Riina Vartiainen, Antti Vartiainen, Jani Koskinen, Lauri Vartiainen ja Heikki Vartiainen.

9. Toiminnantarkastaja 2023

Valittiin toiminnantarkastaja ja varatoiminnantarkastaja vuodelle 2023.

Toiminnantarkastajaksi: Kare Vartiainen
Varatoiminnantarkastajaksi: Marja-Terttu Haikaravirta

10. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

Ilmoitus

Pöytästandaarit tilattavissa

Sukuseura on tilannut Helsingin Lipputehtaan valmistamia, suvun vaakunalla valmistettuja pöytästandaareita.

Standaarit ovat muiden sukuseuran tuotteiden tavoin tilattavissa **Antero Vartiaiselta**. Hänen yhteystietonsa löytyvät lehden takisivulta.

Standaarin hinta on 80 euroa kappale.

Mainoksesi Vartiaisten Viestiin?

Tue sukuseuramme toimintaa ilmoittamalla kaksi kertaa vuodessa ilmestyvässä lehdessämme.

Lisätiedot:

antero.vartiainen@elemenco.fi

niko.a.vartiainen@gmail.com

Tilikausi

1.1.–31.12.2021

Kertomusvuoden varsinainen sukukokous pidettiin 28.8.2021 Outokummussa (Hotelliravintola Kumpu). Tilaisuuteen osallistui lähinnä koronapandemian vuoksi ainoastaan 17 jäsentä (joiden nimet julkaistiin muun kokousaineiston ohella Vartiaisten Viestissä 2/2021).

Hallitukseen 2021 kuuluivat puheenjohtaja Antti Vartiainen, varapuheenjohtaja Tapio Vartiainen sekä Marja-Terttu Haikaravirta ja Teemu Vartiainen. Varajäseniä olivat Jani Koskinen, Heikki Vartiainen, Erkki Vartiainen, Lauri Vartiainen ja Satu Heymann.

Hallitus toimi pääosin sähköpostitse. Marja-Terttu Haikaravirta on vastannut arkistoinnista, Jani Koskinen DNA-tutkimuksesta ja Lauri Vartiainen jäsenrekisteristä.

Vartiaisten Viesti ilmestyi kertomusvuonna totuttuun tapaan kahtena numerona. Lehden päätoimittajana jatkoi Arja Melartin. www.vartiaiset.fi - sivuista ovat vastanneet Teemu Vartiainen ja Tuukka Puranen.

www.facebook.com/vartiaiset - sivu on Päivi Mujusen ja Teemu Vartiaisen avaama.

Jäsenyyttä Sukuseurojen Keskusliitossa on jatkettu.

Sukurekisteriä on hoitanut Jouni Kainulainen. Matti Asomäki on jo saanut lähes kaiken vanhemman tärkeän arkistomateriaalin digitoitua ja jatkaa projektia uudemman aineiston parissa.

Sukutuotteiden myyntiä on hoitanut Kristiina Koskivaara.

Tilinpäätös vuodelta 2021 osoittaa 1.488,27 euron alijäämää (edelliskaudella oli alijäämää 479,65 euroa).

Jäsenmaksun 40 € vuodelta 2021 maksoi 44 ruokakuntaa (edelliskaudella 64).

Pankkitilin saldo vuoden 2021 lopussa oli 460,58 € (edellisvuonna 2.050,85 €).

Suunnitelma vuodelle 2023

Perusajatuksena on ylläpitää hyviksi havaittuja Vartiaiset ry:n toimintoja ja kehittää niitä, saada pysymään mukana entiset aktiivijäsenet ja saada mukaan uusia innostuneita ihmisiä sekä uusia ajatuksia ja tavoitteita.

Tavoitteena on, että sukuseura pystyy tarjoamaan valmiit yhteisölliset puitteet vilkkaalle toiminnalle.

Vanhan sanonnan mukaan menneisyyden tietäminen voi olla avain tulevaisuuteen.

Aikaa myöten tutkimus tuo todennäköisesti esille suomalaisten historiasta sellaista, mikä antaa tarpeen tutkia uusista näkökulmista ja uusin menetelmin myös Vartiaisten menneisyyttä.

Huolimatta vuosia jatkuneista ansiokkaista sukututkimuksista ja niiden kirjallisista julkaisemisista meillä on vielä monen sukuhaaran osalta paljon keskeneräistä ja aloittamatonta perinteistä sukututkimustyötä.

Jatketaan DNA-tutkimusten hyödyntämistä.

Vartiaisten Viestin julkaisemista jatketaan kaksi kertaa vuodessa. Lehden päätoimittaja Niko Vartiainen toivoo jäsenistön aktiivista osallistumista lehden tekoon juttujen ja ideoiden muodossa. Lehteen pyritään samaan yrityksiltä maksullisia mainoksia.

Valmistellaan Vartiaiset ry:n 75-vuotisjuhlien järjestämistä vuonna 2024 sekä historiikin laatimista ja julkaisemista.

Osallistutaan Sukuseurojen Keskusliiton toimintaan.

Talousarvio perustuu 40 euron jäsenmaksuun ruokakunnalta.

Tunnelmapaloja

Kuvamuistoja Vartiaiset ry:n vuosikokoukseta elokuulta 2022

Kuvat on ottanut Marja-Terttu Haikaravirta.

Suvun vanhin tunnettu kantapaikka Pohjois-Savossa on 1500 -luvulta ollut saman suvun hallussa. Vieraanvaraiseen sukutaloon, Lautalan kartanoon, tutustui kolmisenkymmentä sukupäiville osallistujaa. Kuvan keskellä kolme sukupolvea Heikkisiä: Matti, Otto ja nykyinen isäntä Lauri.

Kaavin kunnan tervehdyksen Vartiaisten sukupäiville tuonut Kaavin kunnanvaltuuston puheenjohtaja Marko Voutilainen sai Vartiaisten pöytästandaarin.

Räsästen sukuseuran tervehdyksen toi hallituksen jäsen Jouko Räsänen. Jouko on toiminut kuntajohtajana Kaavilla, Varpaisjärvellä ja Viitasaarella.

Kaavin kirkkopuistossa ovat vierekkäin Vartiaisten ja Räsästen sukujen muistokivet. Vartiaisten Vaelluskiven on suunnitellut arkkitehti Henrik Wartiaainen ja se pystytettiin vuonna 1995. Muistokivihanketta varten perustettiin Tuusniemen sukupäivillä 1982 paikallinen asiantuntijatoimikunta, johon kuuluivat Lauri, Antero ja Olavi Vartiaainen sekä Matti Heikkinen. Muistokivi on peräisin Enon Kuismavaarasta ja kiven ympärillä olevat pienemmät lohkarieet ovat louhittu Outokummun Keretin kaivoksesta.

Vaelluskivessä on teksti: ”Esvanhempiemme raivaajatyölle. Olkoon se velvoitteena myös nykysukupolville. Pro Patria. Vartiaiset ry 1995.” Kuva on sunnuntaiaamun muistotilaisuudesta.

Lautalan kartanon jälkeen ajoimme bussilla Nilsiä vanhalle hautausmaalle, jossa asetimme kukkalaitteen Lautalan Vartiaisten haudoille.

Suvun petankkimestaruuden saavutti Kauko Vartiaainen. Toinen oli Marja-Liisa Vartiaainen ja kolmas Elvi Hiltunen.

Oikealla vuosikokouksen puheenjohtajana toiminut Tapio Vartiaainen, keskellä vuosikokouksen sihteeri Paula Vartiaainen ja oikealla hallituksen puheenjohtaja Antero Vartiaainen.

Yhteiskuva Vartiaiset ry:n 30-vuotisjuhlakäynniltä Lautalan kartanossa vuonna 1979. Suvun esimies Ilmari F. Vartiainen on yhdeksäs vasemmalta. Aika moni sukuseuran jäsen saattaa tunnistaa itsensä.

Sukupäivien lauantai-iltaa vietettiin Majakartanolla mm. rantakalan ja petanquen parissa.

Sukupäivien nuorin osallistuja oli 2 vuoden ja 4 kuukauden ikäinen Daisy. Daisyn äiti Riina Vartiainen äiti Riina Vartiainen valittiin vuoden 2023 hallitukseen varajäseneksi.

Karpaateilla hunnien mailla, osa 2

Fátyol-vizesés, "Huntuputous".

Marraskuussa 2021 minun oli määrä lähteä Perun Andeille vaeltamaan, mutta matkalaisten joukko hupeni itseni lisäksi vain pariin muuhun lähtijään. Matkatoimiston tarjonnasta löysin viime hetkellä muutaman päivän patikkamatkan Unkariin. Edellinen osa tästä matkakertomuksesta on ilmestynyt Vartiaisten Viestissä 1/2022.

KALKKIKIVIKALLIO

Matkallamme vierailimme lukuisissa luolissa. Kalkkikivikallioon syntyy virtaavan veden vaikutuksesta erilaisia onkaloita, joista osa ansaitsee luolan nimen. Ne voivat olla metrejä tai kymmeniä pitkiä maanalaisia käytäviä.

Yhdestä luolasta, johon tutustuimme, on löydetty kaikkiaan yhdeksän ihmisen asuttamaa kerrostumaa; vanhin ihmislaji on neandertalilaisiakin varhaisempi. Löydät osoittavat, että tällä seudulla ihmisasutusta on ollut ennen jääkautta ja jatkui keskeytyksettä sen yli; arkeologit puhuvat Szeletan kulttuurista, luolan nimen mukaan.

Äskeisempinä vuosisatoina luolia on käytetty pääosin erilaisina varastoina tai karjasuojina

ja tietysti viinikellareina; viinikellareita saattaa olla rivissä kylän laitamilla kymmeniä kuin Suomen rannikoilla venevajoja. Uudempaakin asutusta Unkarin luolissa on ollut. Tilanomistajat halusivat ottaa maansa tehokkaampaan viljelyyn 1930-luvulla ja karkottivat alueeltaan köyhää väkeä pois. Heistä ei monellekaan jäänyt muuta mahdollisuutta kuin asettua lähistön luoliin asumaan; vasta 1970-luvun puolivälissä viimeiset asukkaat jättivät luolakotinsa.

Yhtenä päivänä vierailimme erikoisenmuotoisella putouksella. Sen rakentumiseen on kulunut 100 000 vuotta. Ilmiö liittyy ilmakehän hiilidioksidiin, mitä sisältävä sadevesi liuottaa kalkkikiveä veden valuessa kallion läpi. Kun vesi lähtee virtaamaan puroa pit-

Maan alta virtaa 38 asteista vettä.

kin alamäkeen ja kohtaa jyrkemmän rinteeseen, vesi ryöppyy rinteessä, jolloin hiilidioksidia haihtuu. Tällöin kalkki irtoaa vedestä painuen pohjaan ja tarttuen pohjan kiviin, juuriin ja muihin kohoumiin. Ilmiö on sama, mikä saa aikaan esim. kahvinkeitin kalkkisaostumia. Putous on saanut epäviralliseksi nimekseen ”Huntputous”.

Bükkin luoliin on rakennettu myös kirkko ja kylpylä. Viimeisenä vaelluspäivänä näimme tällaisen kirkon ja päivän loppuksi rentouduimme luolakylpylässä, jonne virtaa maan alta 38 asteista vettä. Alkuperäistä luola on laajennettu sadoilla metreillä ja ainakin tämän lokakuisen päivän perusteella kylpylällä on käyttöä; lukuisia koululaisryhmiä näytti viettävän liikuntapäiväänsä, innostunutta meteliä ja vilskettä riitti. Meikäläinen tyytyi tekemään uiskennellen luolakerroksen ja enimmänsä aikaa istuskelemaan lepotuolissa kuunnellen meditatiivista lämminvesiputouksen kohinaa.

SANKAREIDEN AUKIO

Viimeisen matkapäivän aamuna lähdimme bussilla kohti Budapestia. Meille jäi muutama

tunti aikaa tutustua kaupungin keskusta. Merkittävin kohde oli Sankareiden aukiolla sijaitseva Millenium- muistomerkki, se on pystytetty unkarilaisten maahantulon 1000-vuotijuhlien kunniaksi vuonna 1896. Keskellä olevan korkean pylvään päässä on enkeli Gabrielin patsas; hän johdatti unkarilaiset heimot nykyisille asuinsijoilleen. Puolikaaren muotoisessa rivistössä pylvään kahta puolta on Unkarin kuninkaiden ja muiden historiaan merkittävästi vaikuttaneiden 14 johtajan

Luolakylpylä, Termal Bardakfüdrö.

Retkeläiset lähdössä Szeletan luolalta. Luolasta on löydetty löydetty kaikkiaan yhdeksän ihmisen asuttamaa kerrostumaa.

patsaat alkaen kahdesta pyhimyksestä Pyhä Tapani ja Pyhä Ládzló

Unkarilaisilla on kolmaskin oma pyhimyksensä, Unkarilaisen kuninkaan tytär prinsessa Elisabet 1200-luvulta. Hänet tunnetaan kirkkohistoriassa aviomiehensä mukaan Elisabet Thüringeläisenä. Naisia ei aukion sankareitten joukossa näy, eikä Elisabetin ansiot hyväntekeväisyydessä ja laupeudentyössä tähän rivistöön taitaisi oikeuttaakaan. Elisabet on kuitenkin päässyt toisenlaisten sankareitten, nimittäin päivänsankareitten, joukkoon. Hän kuoli vain 24-vuotiaana ja hänen hautaispäivänsä marraskuun 19. nimettiin hänen muistopäiväkseen. Katolinen pyhimyskalenteri on Suomenkin nimipäiväkalenterin perusrunko: 19. marraskuuta on Liisan nimipäivä.

Unkarilaiset heimot tulivat maahan Karpaattien itäpuolelta 800-luvun lopulla. Niitä oli kaikkiaan seitsemän, joista suurin oli magyaarit/madjaarit. Se nousi johtavaksi heimoksi, jonka mukaan unkarilaisten omakielinen nimikin on syntynyt. Unkarilaiset jatkoivat aluksi sotaista elämäntapaansa ja alkuun myös menestyivät, mutta joutuivat pian toteamaan, että Euroopan valtiot olivat siinä määrin vank-

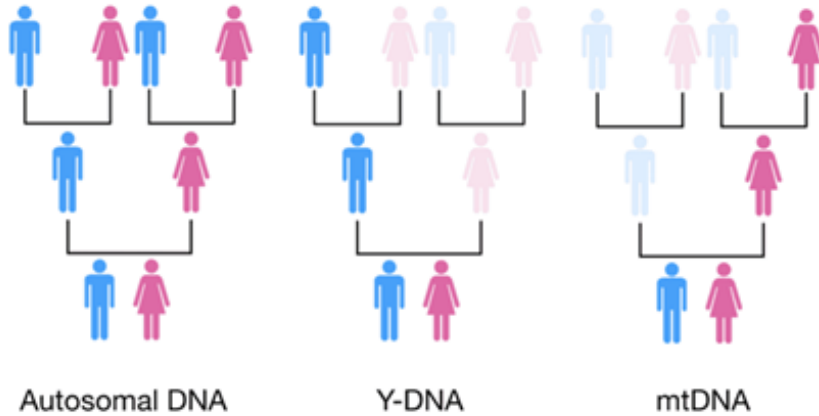
Korkea pylväs Budapestin Sankareitten Aukion keskellä, huipulla Enkeli Gabriel ja juurella unkarilaisten seitsemän heimopäällikköä.

koja, että ryöstelevä paimentolaisstrategia ei enää toiminut. Magyaarien johtajaksi kohonnut ruhtinas otti paaviin yhteyttä ja pyysi tätä toimittamaan lähetyssaarnaajia käännättämään unkarilaiset. Ruhtinas itse oli uskossaan vielä kahden vaiheilla turvautuen varmuuden vuoksi sekä perinteisiin jumaliin että kristittyjen Jumalaan. Sen sijaan hänen poikansa Vajik kääntyi kristityksi ja sai kasteessa nimekseen ensimmäisen marttyyrin Stephanoksen mukaan Istaván, suomeksi Tapani. Valtataistelujen jälkeen hän nousi unkarilaisten kuninkaaksi noin vuonna 1000. Paavi nimesi hänet unkarilaisten apostoliksi ja muutama vuosikymmen kuolemansa jälkeen hänet julistettiin pyhimykseksi.

Ja sitten Budapestin lentokentälle, kohti Vantaata ja Nokialle nukkumaan omaan sänkyyn klo 04.30.

**Teksti ja kuvat:
Tapio Vartiainen
hallituksen jäsen
kirkonkirjojen mukaan Suonenjoen sukuhaaraa**

DNA-sukututkimuksen lyhyt oppimäärä

Geneettistä sukututkimusta, tai DNA-tutkimusta, on käsitelty varsin laajasti Vartiaisten Viestissä vuonna 2014, mutta tämänkin artikkelin yhteyteen halusin liittää mukaan pienen kertauksen ja samalla intron aiheeseen. Terminä DNA-sukututkimus tarkoittaa perinteisen sukututkimuksen ja geenitutkimuksen yhdistämistä, kun historialliset lähteet ovat vajavaiset tai niitä ei ajassa tarpeeksi kauas mentäessä enää löydy.

Testejä on kaupallisesti tarjolla kolme erilaista: Y-DNA (Y-kromosomi), mtDNA (mitokondrion DNA) sekä autosomaali DNA (kromosomit 1-22 ja X). Kun kromosomit kopioituvat vanhemmilta lapsille, tapahtuu silloin tällöin eri puolilla kopiointivirheitä, eli mutaatioita. Niitä tutkimalla ja tarpeeksi suuralla tutkimusotannalla voidaan löytää geneettisiä sukulaisuuksia.

Y-DNA-tutkimuksen avulla voidaan tutkia isälinjojen välisiä sukulaisuuksia Y-kromosomin kopioituessa isältä pojalle. Y-DNA:ta käytetään etenkin sukututkimuksessa paljon johtuen tästä yhdesä linjasta sekä kromosomin verrattain suuresta koosta. MtDNA-tutkimuksen avulla taas voidaan tutkia äitilinjaja, sillä solujen mitokondrion DNA kopioituu aina äidiltä lapselle.

MtDNA:n koko on taas verrattain pieni, joten kovin läheisiä sukulaisuuksia ei voida sen avulla tutkia. Autosomaali DNA:ta kutsutaan usein serkkuustestiksi, sillä sen avulla tutkitaan ns. sekalinjaja kaikista kromosomeista. Sen avulla voidaan löytää sukulaisuuksia

kaikista eri isä- ja äitilinjajien kombinaatioista tietämättä kuitenkaan tarkasti mistä linjasta sukulaisuus tulee.

Kaupallisia testiyrityksiä on useita, niistä tunnetuimmat ovat FamilyTreeDNA, 23andMe, AncestryDNA sekä Dante Labs. Näistä suosituin erityisesti Suomessa on FamilyTreeDNA, jota myös Vartiaisten tutkimuksessa on käytetty. Lisäksi testiyritykset tarjoavat myös DNA:sta saatavia terveystietoja.

DNA JA VARTIAISET

DNA-tutkimus käynnistettiin Vartiaisten sukuseurassa 2014, jolloin tavoitteena oli löytää eri sukuhaarojen välisiä yhteyksiä. Etimmme sukuhaaroista vapaaehtoisen miehenkilön, jolle teetettiin 67 markkerin (eli merkin) Y-DNA-testi. Testissä siis tutkittiin Y-kromosomista 67 eri kohtaa, missä tyypillisesti mutaatioita tapahtuu. Tutkittavat sukuhaarat olivat (mukaan lukien myöhemmin mukaan liittyneet): Riistavesi, Ilomantsi, Kiuruvesi, Retunen, Suonenjoki, Västinniemi, Mattisenlahti, Hakkarala ja Jyrinlahti.

Tuloksia analysoitiin ja pystyimme varsin luotettavasti toteamaan kaikkien näiden sukuhaarojen olevan hyvin läheistä sukua keskenään. Yhteinen isälinjainen esi-isä olisi karkeasti arvioiden elänyt 600-900 vuotta sitten ja kuuluvan N-päähaploryhmän niin sanottuun karjalaiseen alaryhmään.

	Riistavesi	Ilomantsi	Kiuruvesi	Retunen	Jyrinlahti	Suonenjoki
Riistavesi		13	9	9	9	7
Ilomantsi	13		4	7	4	6
Kiuruvesi	9	8		6	4	6
Retunen	9	8	6		4	4
Jyrinlahti	9	6	4	4		4
Suonenjoki	7	6	6	4	4	

TÄNÄ VUONNA TAPAHTUNUTTA

Kun uusia sukuhaaroja ei ole enää löytynyt testattavaksi, halusimme silti muutaman vuoden tauon jälkeen panostaa jälleen DNA-sukututkimukseen. Alkuvuonna päätimme, että osa sukuhaaroista päivitetään Y-DNA-testin osalta seuraavaan tarkkuustasoon, eli käytännössä 111 markkeriin. Sukuhaaroja valittiin kuusi ja niihin valikoitui tässä kohtaa Riistavesi, Kiuruvesi, Jyrinlahti, Retunen, Suonenjoki ja Ilomantsi.

Nyt saimmekin tarkennettua lisää sukuhaarojen välisiä yhteyksiä. Geneettinen etäisyys sukuhaarojen kesken löytyy alla olevasta taulukosta ja se oli välillä 4 ja 9 (lukuun ottamatta Riistaveden ja Ilomantsin etäisyyttä 13, jonka lukisin tässä kohtaa tilastolliseksi poikkeamaksi).

Kun nyt tarkkuustaso on jo 111 markkeria ja tiedämme ettei sukuhaaroilla ole varmasti ollut yhteistä isälinjaista esi-isää ainakaan lähimpään 8 sukupolveen, voimme laskea todennäköisyyksiä sille, kuinka monen sukupolven päästä tuo yhteinen esi-isä kuitenkin löytyisi. Tähän tarkoitukseen soveltuvia työkalua käyttäen voimmekin väittää, että yli 90 %:n todennäköisyydellä yhteinen esi-isä olisi elänyt enintään 12 sukupolvea sitten ja yli 95 %:n todennäköisyydellä enintään 14 sukupolvea sitten. Näin ollen tämä sukuhaaroille yhteinen esi-isä Vartiainen olisi mahdollisesti syntynyt 1500-luvulla. Voisiko kyseessä olla maaveroluetteloissa esiintyvä Jussi Vartiainen, josta moni sukuhaara olisi polveutunut historiallistenkin lähteiden mukaan? Harmillisesti DNA ei kuitenkaan kerro nimiä ja paikkoja, mutta on erittäin todennäköistä, että Jussi Vartiainen

tai mahdollisesti hänen isänsä tai isoisänsä olisi kaikkien nyt DNA-testattujen Vartiaisten sukuhaarojen kantaisä. Lisää tietoa Jussista ja hänen perheensä vaiheista löytyy Vartiaisten nettisivuilta ja myös Vartiaisten Viestistä 2/2019.

Viime vuosina testattujen määrä on muutenkin kasvanut todella paljon, joten löysimme myös monia muita henkilöitä, jotka näyttäisivät olevan isälinjaltaan yhtä läheisiä Vartiaisten sukuhaarojen kautta, ellei jopa Vartiaisesta lähtöisiä.

TULEVAISUUS

Pitkään jatkunut DNA-testauksen kiinnostuksen kasvaminen ja teknologian kehittyminen sekä sitä myötä testauksen halpeneminen jatkuu edelleen. Nykyään koko perimänsä saa selville hyvällä laatu tasolla jo muutamalla sadalla eurolla. Sukututkimuksen yhteydessä pitää kuitenkin kriittisesti tarkastella, mitä hyötyä kaupallisesta lisätestaamisesta on. Joka tapauksessa tieto lisääntyy jo itsestään sitä myötä kun useampi henkilö testauttaa itsensä, tulokset ladataan samaan tietokantaan ja päästään tekemään enemmän ja enemmän vertailua. Vartiaisten osalta yksi mahdollinen tutkittava linja voisi olla selvittää isälinjan läheisyyttä muihin vanhoihin savo-karjalaisiin sukuihin.

Jos tulee kysyttävää tähänastisesta testauksesta ja sen tuloksista tai uusia ajatuksia lisätutkimukseen, ole yhteydessä minuun!

Jani Koskinen
jani.koskinen@iki.fi
0505062212

Kutsu

Seuraava hallituksen kokous

Seuraava Vartiaiset ry:n hallituksen ja toimihenkilöiden kokous pidetään lauantaina 14.1.2023 Kaavilla Elemenco Oy:n tehtaalla osoitteessa Kirjekuorentie 1, 73600 Kaavi.

Samalla tutustuminen tehtaaseen ja sukuseuran arkistotiloihin.

Jos tarvitset kyytiä esimerkiksi Kuopiosta, ole yhteydessä puheenjohtaja Antero Vartiaiseen.

Uusi vetäjä verkkosivuilla

Pekka Vartiainen hoitaa kotisivuja

Vartiaiset ry:n hallitus on päässyt yhteisymmärrykseen Pekka Vartiaisen kanssa yhteistyöstä www.vartiaiset.fi -verkkosivujen hoitamiseksi ja kehittämiseksi.

Pekka Vartiainen on media- ja tietotekniikka-alan asiantuntija. Hänen tieto- ja viestintätekniikan alan yrityksensä Hämähäkkimiehet Oy on perustettu vuonna 1998 ja yhtiön toimitilat sijaitsevat Kuopiossa.

Pekka Vartiaisen sähköpostiosoite on pekka@jukula.fi ja puhelin on 040 0855 551. Työsähköposti on pekka.vartiainen@hamahakkimiehet.fi.

Syksyyn 2022 asti Vartiaiset ry:n verkkosivuja hoitivat Tuukka Puranen ja Teemu Vartiainen. Sukuyhdistys osoittaa Tuukalle ja Teemulle suuret kiitokset verkkosivujen ylläpitämisestä!

Jäsenmaksulomake

Maksathan jäsenmaksusi oheisia tietoja käyttäen. Jäsenmaksu on 40 euroa per ruokakunta.

Seajan tilinumero Mottagarens kontonummer	IBAN	F178 8000 1700 0603 54	BIC	
Seaja Mottagare		Vartiaiset ry.	Viesti Meddelande	Kenen jäsenmaksu ja osoite
TILISHIRTO GIERING Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress Allekirjoitus Underskrift				
			Viteenro Ref.nr	
Tilitä nro Från konto nr			Eripäivä Fört.dag	Euro

Maksu välitetään saajalle maksuvälityksen ehtojen mukaisesti ja vain maksajan ilmoittaman tilinumeron perusteella.
Betalingen förmedlas till mottagaren enligt vitkorens för betalningsförmedling och endast till det kontonummer som betalaren angivit.

Edes Print: 07 81214
PANKO BANKEN

Vartiaisten VIESTI

ISSN 0787-9792 (painettu)
ISSN 2737-2715 (verkkajulkaisu)

JULKAISIJA

Vartiaiset ry, Rek.nro 54.479
Y-tunnus 1071286

POSTIOSOITE JA LASKUTUSOSOITE

Vartiaiset ry
c/o Antero Vartiainen
Pihlajarinne 6, 71800 Siilinjärvi
0400 720 279
antero.vartiainen@elemenco.fi

PANKKITILI

FI78 8000 1700 0603 54
DABAFIHH

TOIMITUS

Päätoimittaja: Niko Vartiainen
niko.a.vartiainen@gmail.com
050 5294 299

SEURAN TOIMIHENKILÖT

Puheenjohtaja: Antero Vartiainen
Varapuheenjohtaja: Tapio Vartiainen

JÄSENREKISTERIN HOITO

Lauri Vartiainen
Hedelmäkuja 8
02710 Espoo
lauri.j.vartiainen@gmail.com

SUKUTUOTTEIDEN MYYNTI

Antero Vartiainen
antero.vartiainen@elemenco.fi

SUKUTUTKIMUS

Jouni Kainulainen
jouni.kainulainen1@pp.inet.fi

DNA-TUTKIMUS

Jani Koskinen
jani.koskinen@iki.fi

VARTIAISET.FI -SIVUT

pekka@jukula.fi
040 0855 551

KOTISIVU JA FACEBOOK

www.vartiaiset.fi
www.facebook.com/vartiaiset

JÄSENEKSI?

Jäseneksi liittyminen ja Vartiaisten Viestin tilaaminen tapahtuu maksamalla Vartiaiset ry:n tilille jäsenmaksu 40 euroa per ruokakunta ja merkittävällä maksun viestikenttään jäsenen nimi ja osoite.

Milloin jäsenen ruokakuntaan kuuluva muu henkilö on jo sukuseuran jäsen tai haluaa jäseneksi, merkitään myös hänen nimensä.

PAINOPAIKKA

Printek
Keuruuntie 10, 42700
KEURUU